

Lexicon

**van Latijnse termen
vaak voorkomend
in parochiale akten**

A

a	: voorzetsel, van, weg van, door
ab hoc et ab hac	: van de hak op de tak, verward, in het wild praten.
ab intestato	: zonder testament nagelaten te hebben
ab infantia	: van de kinderjaren
ab obstetrice baptisatus	: door de vroedvrouw gedoopt
abavus	: betovergrootvader
abenarius faber	: ketelmaker, koperslager
abnepos	: zoon van de achterkleinzoon
abneptis	: dochter van de achterkleinzoon
abortivus	: te vroeg geboren
absente corpus	: lijkdienst zonder lijk
absoluta munitus	: de absolutie verkregen hebben
absque	: zonder
ac	: en
acatholicus	: niet-katholiek
accepto necessitatis baptismo ab obstetrice	: omwille van de noodzaak de doop gekregen van de vroedvrouw
accisor	: ontvanger van belastingen
aciscularius	: steenhouwer, steenkapper
actis bannis	: na de afroepingen (bannen)
actum ut supra	: gedaan als boven in de acte vermeld, op die datum
acupictor	: borduurder, zijdeborduurder
A.D.	: anno domini
ad aeternitatem transiit	: hij ging naar het eeuwige over
ad huñc actum requisitis	: voor deze acte geroepen
ad matrimonium inscripti	: voor het huwelijk ingeschreven
ad patres	: naar het dodenrijk gegaan
ad perpetuam memoriam	: ter eeuwige nagedachtenis
ad solemnizationem hujus actus requisitis	: voor het opmaken van de acte gevraagd . acte gevraagd
ad tempus	: tijdelijk
ad tempus vitae	: levenslang
ad valorem	: berekend naar de waarde
ad verbum	: woord voor woord
ad vitam	: levenslang
adinstar	: even groot
administratus	: bediend (met de laatste sacramenten bv.)
administratis sacramentis	: met de sacramenten bediend
admodum	: zeer
adolescens; adulescentulus	: jongeling
adscriptus glebae	: lijfeigene, bij de grond gerekend
adulescentulo	: kleine jongen pas de kinderjaren ont - groeid .
adulta	: jong meisje
adulterium	: echtbreuk
aedilis	: kerkmeester
aeditu(u)s	: kerkmeester, koster(middeleeuwse tek - sten)

<i>aegritudine quadam</i>	: een of andere ziekte
<i>aegrota per ... dies</i>	: na een ziekte van ... dagen
<i>aegrotavit</i>	: hij was ziek
<i>aegrotus</i>	: ziek
<i>aequalis</i>	: gelijk
<i>aequali gradu</i>	: in gelijke graad (van verwantschap bv)
<i>aetatis...</i>	: in de leeftijd van
... <i>horarum</i>	: ... uren
... <i>dierum</i>	: dagen
... <i>hebdomarum</i>	: weken
... <i>septimarum</i>	: weken
... <i>mensium</i>	: maanden
... <i>annorum</i>	: jaren
<i>aetatis provectae</i>	: op gevorderde leeftijd
<i>affinis</i>	: zwager
<i>ager</i>	: veld
<i>agere</i>	: doen, handelen
<i>agere porcos</i>	: varkens hoeden
<i>agricola</i>	: landbouwer
<i>(in) albis</i>	: in het wit (begraven bv.)
<i>alegenus</i>	: geboren in de vreemde
<i>alias</i>	: anders gezegd
<i>aliquis</i>	: iemand, de een of de andere
<i>aliquot</i>	: enige
<i>aliunde</i>	: van elders
<i>alius</i>	: een ander
<i>alter</i>	: een ander
<i>altera die</i>	: de andere dag
<i>alumnus</i>	: leerling
<i>allutarius</i>	: zeemtuwer, wit looier, bereider van zacht leder
<i>ambo</i>	: beiden
<i>ambo hic nati</i>	: allebei hier geboren
<i>AMDC</i>	: Ad maiorem Dei gloria, tot meerdere eer en glorie van God
<i>amens</i>	: krankzinnig
<i>amita</i>	: tante van vaders zijde
<i>amita magna</i>	: groottante van vaders zijde
<i>amita major</i>	: zuster van de overgrootouder
<i>amita maxima</i>	: zuster van de betovergrootouders
<i>amitini</i>	: broers en zusters van de kinderen
<i>ampullarius</i>	: flessenmaker
<i>an</i>	: of .. ?
<i>ancellator</i>	: vogelvanger
<i>ancilla nutriens</i>	: 'nurse'
<i>animam suo creatori reddidit</i>	: gaf zijn ziel terug aan zijn Schepper
<i>Anna</i>	: Soms afgek. An
<i>annalis</i>	: een jaar oud, jaarlijks
<i>anniculus</i>	: slechts een jaar oud
<i>anniversarium</i>	: jaargetijde
<i>anno aetatis</i>	: aan de leeftijd van
<i>anno eodem ut supra</i>	: aan de leeftijd als hierboven
<i>annonarius</i>	: graanhandelaar
<i>annuatim</i>	: jaarlijks
<i>annus</i>	: jaar
<i>anonimus</i>	: naamloos
<i>ante</i>	: voor
<i>ante diem pridie</i>	: eergisteren

<i>ante meridiem</i>	: voormiddag
<i>antea</i>	: vroeger
<i>antenatus</i>	: stiefzoon waarvan de vader overleden is
<i>Ao aetatis</i>	: jaar van zij leeftijd
<i>apiarius</i>	: imker
<i>apoplexia</i>	: beroerte
<i>apricator</i>	: bleker
<i>apud</i>	: bij (voorzetsel)
<i>arborator</i>	: boomkweker
<i>arcularius</i>	: schrijnwerker
<i>argentarius</i>	: zilversmid
<i>armentarius</i>	: koedrijver
<i>armigar</i>	: schildknaap
<i>(in) articulo mortis</i>	: op het moment van het sterven
<i>artifex</i>	: artist, handwerker
<i>asserere, bv. asseruit</i>	: bekennen, hij bekent (bv. de vader te zijn)
<i>assignat</i>	: hij wijst aan
<i>astare</i>	: erbij staan, aanwezig zijn
<i>astans</i>	: de aanwezige, bv. <i>astantibus</i> , degene, die erbij aanwezig zijn
<i>atavia</i>	: grootmoeder van de overgrootmoeder
<i>atavus</i>	: vader van de bet-overgrootvader, bet-oud-overgrootvader
<i>attestatio de vita</i>	: bewijsschrift van leven
<i>attingens</i>	: bereikend (gezegd over een leeftijd)
<i>atnepos</i>	: kleinzoon van de achterkleinzoon
<i>atneptis</i>	: kleindochter van de achterkleinzoon
<i>aurifaber</i>	: juwelier
<i>aurifex</i>	: goudsmid
<i>auriga</i>	: voerman
<i>autem</i>	: echter
<i>avia</i>	: grootmoeder
<i>avunculus</i>	: oom van moeders zijde
<i>avunculus magnus</i>	: oudoom, grootmoeders broeder
<i>avus</i>	: grootvader, soms voorvader
<i>avus aternus</i>	: grootvader van moederszijde
<i>avus paternus</i>	: grootvader van vaderszijde

B

<i>bajula</i>	: boodschapper
<i>bannus</i>	: huwelijksafkondiging, afkondiging
<i>baptisabatur</i>	: hij is gedoopt
<i>baptisatus, -a</i>	: gedoopt
<i>baptisatus est</i>	: gedoopt
<i>baptizatus, - a</i>	: gedoopt
<i>baptisavi</i>	: ik heb gedoopt
<i>baptismate necessitatis</i>	: door de nooddoop
<i>baptismum</i>	: doopsel
<i>barbitonsor</i>	: kapper

<i>baro</i>	: vrijheer
<i>beggina</i>	: begijn
<i>benedictio</i>	: huwelijksinzegening
<i>beneficatus, beneficarius</i>	: priester, die de inkomsten van een beneficie heeft .
<i>beneficio</i>	: een voordeel verbonden aan bepaalde verplichtingen, vb. mis lezen - uitbreiding : de kerkelijke goederen verbonden aan het betreffende ambt verbonden zijn .
<i>beneficium abstiniendi</i>	: het recht van de kinderen om de erfenis van hun vader te weigeren .
<i>beneficium inventarii</i>	: voorrecht van boedelbeschrijving, hij, die zo'n recht aanvaard moet de schulden slechts aanvaarden in de mate ze door de baten kunnen betaald worden
<i>bibliopola</i>	: boekhandelaar
<i>bidellus</i>	: beulsknecht, gerechtsbode
<i>biduo</i>	: op de tweede dag
<i>biennalis, biennis</i>	: twee jaar oud
<i>bigamus</i>	: gehuwd met twee personen ter zelfder tijd
<i>bombarda</i>	: geweerschot
<i>bona</i>	: goederen
<i>bona heridial^{ti}rii</i>	: de erfgoederen
<i>bona minorum</i>	: de goederen van de minderjarigen
<i>bona materna</i>	: de goederen van moederszijde
<i>botularius</i>	: worstmaker
<i>braxator</i>	: bierbrouwer
<i>bubulcus</i>	: ossendrijver
<i>bucinator</i>	: hoornblazer
<i>burdonarius</i>	: lastdierdrijver

C

<i>cael</i>	: caelebs, vrijgezel
<i>caelator</i>	: plaatsnijder, drijver, graveerder
<i>caelator ferrarius</i>	: ijzersnijder
<i>caelator gemmarum</i>	: edelsteensnijder
<i>caelator monetarum</i>	: muntstempelsnijder
<i>caelator typorum</i>	: lettersnijder
<i>calcarius</i>	: schoenmaker, spijkersmid
<i>calculus</i>	: legpenning, rekenpenning
<i>califex</i>	: schoenmaker
<i>caligarius</i>	: kousenmaker
<i>callifex</i>	: fabrikant van laarzen
<i>candelarum artifex</i>	: kaarsenmaker, kaarsengieter
<i>canonicus</i>	: kanunik . afk.=can.
<i>cantor</i>	: zanger . afk.=cant.
<i>cantrifex</i>	: cantrifusor, tinnegieter
<i>capellania castralis</i>	: een kapelanie oorspronkelijk aan het kesteel verbonden
<i>capellanus</i>	: kapelaan . afk. capell.
<i>capellula</i>	: kapelletje (bv. crucis, van het kruis)

capitagium	: hoofdelijke belasting
caponator	: herbergier
carnifex	: slager, beul, beenhouwer
carpentarius	: timmerman
carta de hidalgia	: adelbrief
caruca	: wagen
castellanus	: kasteelheer
catabolensis	: vrachtrijder, wagenvoerder
catalogus confirmatorum	: naamlijst van de gevormden
caupo	: herbergier
causa mortis	: doodsoorzaak
causidicus	: advocaat
cavere de rato	: borgblijven zolang de bijzonderste schuldenaar het voor goed aan - neemt
cecus	: blind
celebrare	: plechtig vieren, celebravi = ik heb ge - vierd, celebratus = gevierd
cellarius	: keuken- of keldermeester
ensor librorum	: boekenkeurder
censuarius	: erfpachter
census	: cijns
cerdo	: handwerkman, gewone man
chirurgicus	: chirurg
chirotherarius	: Handschoenmaker
circa, circa	: ongeveer
civitas	: stad
clacula	: in het geheim
clarissimus	: zeer beroemde
clarorum virorum propagines	: stamboom
clericus scabinorum	: schepen klerk
cocus	: kok
coelebs (caelebs)	: ongehuwd
cognatus	: verwant van vrouwelijke lijn of van vaders of moeders zijde
cognomen	: familienaam
collator	: die het recht heeft een ambt te begeben
colonus	: boer
combustus, (a)	: verbrand
comes	: graaf
comitissa	: gravin
commorans apud	: verblijvend bij
commorare	: verblijven
communicantes	: paasplichtigen
compositor calopodiorum	: leestmaker
computus	: rekening
concubinatus	: uit de vrije echt
(sub) conditione	: onder voorwaarde
confamiliaris	: iemand die tot de familie behoort
coniuges	: echtgenoten
coniugum	: echtgenoten (mv.genitief, van..)
coniuncti	: gehuwd
conjugium	: huwelijk
conjurgatus	: gehuwd
conjux	: echtgeno(o)t(e)
consanguineus	: verwant

conscabinus	: medeschepen
consobrina	: nicht
consobrinus	: volle neef, gezusters kinderen, kind van iemands oom of tante
consocer	: mede schoonvader
in continenti	: op staande voet, dadelijk
contrahunt	: huwen
contraxerunt matrimonium	: hebben een huwelijk aangegaan
copiae	: legers
copulatio	: huwelijksvoltrekking
coram	: in tegenwoordigheid van
coram iudice	: ten overstaan van de rechter
coram notario et testibus	: bij de notaris en getuigen
crux, crucis	: kruis, van het kruis
cubiculum	: (slaap) kamer
cujus	: van wie
cultellifex	: messenmaker
cultrarius	: messenmaker
cum	: met
cum dispensatione impedimenti consanguinitatis	: met vrij - stelling van huwelijksbeletsel door verwantschap
cum fundo et omnibus pertinentibus	: met de grond en alles wat er toe behoort
cuparius	: tonnemaker, kuiper
cuprifex	: koperslager
currus	: wagen
custos	: koster ook matricularius
custos porcorum	: varkenshoeder
custos ovium	: schapenhoeder
cyrothecarius	: handschoenmaker

D

data generali absolutione (in articulo mortis impertiri solita)	: na het geven van de algemene absolutie die men gewoonlijk ontvangt in het stervensuur)
de	: van (in in het latijn vertaalde namen)
debilitate	: door gebrekkigheid
ex debilitate senectutis	: wegens seneliteit
decalciare, deculciare	: het schoeisel uitdoen (bv. de carmelieten)
decanatus	: dekenaat
decanus	: deken
decem	: tien
decembris	: december (x-bris)
decempedator (juratus)	: gezworen landmeter
decima bladi	: grote of grove tienden
decima de nutrimentis animalium, decima predialis	: weide - land tiende, krijtende tiende
decima feni	: hooitiende
decima gelimae	: strooitiende

<i>decima torbonum</i>	:turftiende
<i>decimae veteres</i>	:oude tiende
<i>decimae novales</i>	:nieuwe tienden
<i>decimator</i>	:tiendeheffer
<i>declaratus se scribere non posse</i>	:verklarend niet te kunnen schrijven
<i>decollatus</i>	:onthoofd
<i>de consensu meo</i>	:met mijn toestemming
<i>de consensu parentum</i>	:met toestemming van de ouders
<i>de consensu pastoris</i>	:met de toestemming van de pastoor
<i>de consensu quorum interest</i>	:met toestemming van de belang - hebbenden
<i>dedi</i>	:ik heb gegeven
<i>dedicatio</i>	:inwijding van de kerk
<i>de expressa licentia</i>	:met uitdrukkelijke toelating
<i>defectu virium</i>	:in gebreke van krachten
<i>defernetorum</i>	:overlijdensregister
<i>defuncti</i>	: overledenen
<i>defunctus</i>	:enkelv. overleden
<i>de gratia speciali</i>	:door bijzondere gunst
<i>Dei gratia</i>	:door de gratie Gods
<i>de labore suo vivens</i>	:die zijn brood verdient door zijn arbeid
<i>delirium</i>	:waanzinnigheid
<i>de more</i>	:volgens de gewoonte
<i>denarium</i>	:denier(munt)
<i>denatus</i>	:gestorven
<i>Deo optimo spiritum dedit</i>	:hij gaf aan God, de Allerhoogste zijn geest
<i>de sacro fonte susceperunt</i>	:ze namen het kind op van de H.Doopvont (peter en meter), doopheffers (ned.)
<i>deservitor</i>	:bedienaar van de parochie
<i>destitus sensibus</i>	:van zijn zinnen beroofd
<i>de suis vivens</i>	:die in zijn eigen onderhoud voorziet
<i>devotus</i>	:toegewijd en vroom
<i>diarrhea</i>	:diaree
<i>dicit</i>	:hij zegt
<i>dicto loco</i>	:op de gezegde plaats
<i>dictus</i>	:geheten,gezegd
<i>die</i>	:op de dag
<i>die subsequente</i>	:op de volgende dag
<i>diem suum clausit</i>	:sloot zijn levensdag af
<i>dies</i>	:dag
<i>dies feriatus</i>	:feest- of marktdag
<i>dies majalis</i>	:meidag
<i>dies natalis</i>	:verjaardag, kerstdag
<i>digesta</i>	:uitgelezen zaken
<i>dilatus</i>	:uitgesteld, verwijderd(van het ww. dif- fere, wegdragen)
<i>dimidius</i>	:half
<i>dimissoriales dedi ad contrahendum matrimonium</i>	:ik gaf verlof- brieven om het huwelijk te voltrekken
<i>dimissus</i>	:gezonden (bv. door de pastoor van zijn- parochie naar
<i>de parochie van de bruid</i>	gezonden om daar te huwen.)
<i>diocesis (x)</i>	:van het bisdom (bv.Iprensis, van Ieper, Bru-

	gensis, van Brugge, Gandavensis, van, Gent, Leodiensis, van Luik)
dirimentibus (impedimentibus):	vernietigende beletsels
discedere	:zich verwijderen
discessit	:hij ging weg, hij overleed
dispensatio	:vrijstelling
dispensatio consanguinitatis	: vrijstelling van bloedver- wantschap
dispensatio in bannis:	dispensatie in de bannen, in de roepen voor het huwelijk
dispensatio in uno banno:	vrijstelling in een roep
dissenteria	:dissentrie
dispensavi	:ik heb vrijstelling verleend
dissolutio conjugii	: echtscheiding
distinctio	:onderscheid
dito	:op dezelfde dag
diuturna infirmitate:	na een langdurige ziekte (ook diuturno languore)
divortatus	:gescheiden
divorti sententia	: echtscheidingsuitspraak
dixit	:hij(zij) heeft gezegd
doliarius	:tonnenmaker, kuiper
in doloribus partus	:in barensweeen
D.O.M	:Deo Optimo Maximo = aan de goede en grote God
domicella	:jonge edele vrouw
domicilium	:woning, woonplaats
domicellus	:de jonge edelman
domina	:vrouw des huizes
dominica	:zondag (dies dominica)
in Domino obiit	: in de Heer ontslapen
dominus loci	:de heer van de gemeente
dominus temporalis	:plaatselijke dorpsheer (wereldlijke heer)
dominus	:de heer
in domo proprio	:in eigen huis
in domo sua	:in zijn huis
ducissa	:hertogin
dum viveret	:in zijn leven
duo	:twee
duplex vidua:	tweemaal weduwe
duxit in matrimonium:	huwde
dysuria	:moeilijkheid om te urineren

E

ecclesia	: Kerk
ecclesiae denuntiatio	: kerkelijke huwelijks - aankondiging
eius	: zijn, van hem
ejusdem	: van dezelfde bv.maand
eleemosynarius	: armenverzorger, aalmoezenier
emisit spiritum	: hij gaf de geest

emissus : uigezonden
eodem anno : hetzelfde jaar
eodem die : dezelfde dag
eodem instanti : op hetzelfde ogenblik
eodem morbo : door dezelfde ziekte
eo quod : te meer
episcopalis : van de bisschop
episcopus : bisschop
epithalamium : huwelijkszang
eques : ruiter
erispelate : door het St.-Antoniusvuur
esse : ww. zijn, fuit = hij was,
fuere = zij waren
fuerunt = zij waren, est = hij is.
et : en
et aliis : en andere
ex : uit
ex altera : anderszins
ex commissione pastoris : in opdracht van de
pastoor
ex debilitate senectus : uit seniliteit, wegens
zijn ouderdom ..
ex eodem morbo : ten gevolge van dezelfde ziekte
ex hac : van deze (parochie); van hier
ex hac misera vita decessit in domino : ging van
dit droevige leven naar de Heer
ex hac vita ad aeternam transivit : vanuit dit
leven ging hij over naar het eeu -
wige
ex longa infirmitate : tengevolge van een lange
zwakheid (ziekte)
ex officio : van ambtswege
ex tabe, ex tabbe : door tering
ex una : enerzijds
ex vulnere : door een wonde
exactiones et talia : schot en lot
excoriator : leerlooier
exequi : uitvaart
exeuntium sacramentis munus : met de sacramen -
ten van de stervenden voorzien
exhaustus : uitgeput
eximius ac doctissimus dominus : de hoogachtbare
geleerde heer
exitus : dood
expiravit : hij blies de laatste adem uit
exposituse : vondeling
excindere : ww. excissus = weggehaald, bv.
bij geboorte ; uit de moeder weg -
gehaald .
extraclusus : nietaangrenzend
extrema unctione : laatste oliesel, H.Oliesel,
extremis praemunitus : voorzien van de laatste
sacramenten
extremis S.E.R. sacramentis reffectus : gesterkt
door de laatste sacramenten van
de H.Roomse Kerk

extraneus : vreemdeling
extremis muniti : voorzien van de laatste sacramenten

F

faber armorum : wapensmid
faber cordarum : touwslager
faber fermentarius : hoefsmid, paardenbeslager
faber grossarius : grofsmid, ijzesmid
faber laminarius : blikslager
faber lignarius : schrijnwerker
faber sporcaram : spoormaker, sporenmaker
fabrica ecclesiae : kerkfabriek
fabricator ligneorum : fabrikant van houten bekera
facere : maken, verrichten, doen, ver-
vaardigen
in facie ecclesiae : ten overstaan van de kerk
factis tribus (consuetis) : na de gebruikelijke drie
afroepen (proclamationibus)
factis tribus bannis : na drie afroepen
factum : geschrift waarop in het kort de
gronden van een geschil worden opge-
schreven
famulus *famuli, famulatus* : bediende, huisbediende
fatuus : onnozél
febris : koorts (ex febrí maligna) ten ge-
volge van een hevige koorts
febri aestuanti : door een gloeiende koorts
febri calida : door een hete koorts
febri frigida : door koude koorts
febri putridus : door koorts uitgeput
febri vehementi : door hevige koorts
feci : ik heb gemaakt
femella : vrouwelijk
femini generis : vrouwelijk geslacht
femini sexus : van het vrouwelijk geslacht
feodalia : leengoederen
fere : bijna
feretrum : lijkbaar
feria : dag
feria prima : eerste dag
 secunda : tweede dag
 tertia : derde dag
 quarta : vierde dag
 quinta : vijfde dag
 sexta : zesde dag
 septima : zevende dag
 octava : achtste dag
 nona : negende dag
 decima : tiende dag
 undecima : elfde dag
 duodecima : twaalfde dag

decima tertia : dertiende dag
decima quarta : veertiende dag
vigesima : twintigste dag
vigesima prima : eenentwintigste dag
trigesima : dertigste dag
quadragesima : veertigste dag
quingagesima : vijftigste dag
sexagesima : zestigste dag
septuagesima : zeventigste dag
octogesima : tachtigste dag
nonagesima : negentigste dag
ultima : de laatste dag
penultima : de voorlaatste dag

. hetzelfde kan met *die*, maar dan wordt het bijvoeglijk naamwoord in het mannelijk gebruikt vb. *die secundo* .

in festo sancti N. : op het feest van de heilige N.
ferrarius : smid
fideussor : peter
in fidem : ter waarmerking
figulus : pottenbakker
filia inupta : ongehuwde dochter
filialis : hulpkappel
filiola : dochtertje
filia : dochter
filitrix : spinster
filius : zoon
ex fluxu sanguinis : door een bloeding
foemella : vrouw
foraneus : wonend buiten de wallen
fornicatio : vleeselijke zonde, bij de geboorte van een onzettig kind (*ex fornicatione concepta*), "*proles naturalis*", of "*spuria*".
fortasse : misschien
forum : markt
in foro : openbaar
frater : broeder
fratres gemelli : tweelingbroers
fratres germani : broeders van dezelfde vader en dezelfde moeder
fratres uterini : broeders met dezelfde moeder ent niet dezelfde vader
fratres consanguini : broeders van dezelfde vader, maar niet van dezelfde moeder
fructus in limine : inkomsten van een beneficie tijdens de vacatuur ervan
fuit : hij is geweest
fuit 55 annis : hij was 55 jaar oud
fuere : waren (van *esse*) , ook *fuerunt* .
fulmine tactus : door de bliksem getroffen
fundatio : stichting, meestal voor het lezen van missen

fundavit anniversarium : hij stichtte een jaargetijde
bv. *pro requiem animae suae* : voor
zijn zielerust .
fusor aurichalci : geelgieter
fusor campanarum : klokkengieter, klokkenmaker
fusor typorum : lettergieter
fusor pottorum staneorum : tinnenstoommaker, tingieter

G

gandavensis : van Gent
gangredine consumptus : door kanker verteerd
gemelli : tweeling
gemini : tweelingen
gener : schoonzoon
generali absolute : na een algemene absolutie (afk. :
grali absolute)
generosus : weledelgeboren
geniculum : evenknie
genitores : ouders
gens : geslacht, sibbe, volkstem
germana : van broers of zusters afstammend, eigen
niet
germanus : eigen broeder, volle neef
gosephilatium : offerblok
gradus : graad van bloedverwantschap
granarium : graanzolder, magazijn
granum : graan
grassarius : iem. die olie en kaarsen verkoopt
de gratia speciali : door een bijzondere gunst
gratis et pro deo : gratis
gravida : zwanger
greffiarius : greffier

H

habita dispensatione : na dispensatie
*habita dispensatione matri:onium contrahendi in tempore
clauso* : na dispensatie verkregen te
hebben voor het sluiten van een huwe -
lijk in de gesloten tijd (zie aldaar)
habitis dimissorialibus : met verkregen verlofbrieven
habitans : wonend
habitans in dicto pago : wonend in dit dorp
hactenus : tot nu toe, tot heden
haemorrhagia : door een bloeding
haeredes ejus fundaverunt anniversarium : zijn erfgenamen
hebben een jaargetijde gesticht
haga comitis : Den Haag
hebdomadicus, hebdomalis : een week oud

heri	: gisteren
hic	: hier
hodie	: vandaag
hoba	: hoeve
hoc anno	: in het huidig jaar
hoc mense	: in deze maand
hoc tempore	: in deze tijd
hodierno	: vandaag
honestus	: eerzaam
hora	: uur
horreum	: schuur
huius	: van deze
hujus communitatis scabinus	: de deken van deze gemeente
humare	: ter aarde bestellen, begraven
humatus	: bergaven
husarus	: een huzaar
hydropicus	: waterzuchtig
<i>in hybernia</i>	<i>in ierland</i>

I en J

iacens in lecto	: op bed liggend
iam	: reeds
ibidem	: aldaar
ictu sclopeti	: door het schot van een donderbus
ictus	: slag
ignotus	: onbekend
IHS	: Jezus
illegitimus, a	: onwettelijk
illius	: van hem
imbare	: uitvaart zonder baar
imbecillis	: zwak
impedimentum	: hindernis, huwelijksbeletsel
impedimentum dirimentis	: vernietigend beletsel (impedimentibus dirimentibus = terwijl ervernietigende beletfels waren)
impertiri	: schenken
impregnatio	: zwangerschap
imprimus	: voornamelijk
improles	: zonder kinderen
improvisa morte	: met een onvoorziene dood
inaequali gradu	: in ongelijke graad
in albis (sepultus)	: in het wit (begraven), bv. bij de begrafenis van een kind
in articulo mortis	: op het moment van het sterven (bv. voor de pauselijke zegen bij de dood)
in coelum abiit	: is naar de hemel gegaan
incestum	: bloedschande, incest
incola	: inwoner
in comitatu	: in het gezelschap van
in doloribus partus	: in barensweeën
in Domino obiit	: is in de Heer gestorven (in Dno. obiit)
in domo propria	: in zijn eigen huis

<i>in facie ecclesiae</i>	: ten overstaan van de kerk
<i>infans</i>	: kind
<i>infantulus</i>	: kind
<i>in festu Sancti N.</i>	: op het feest van de H. N.
<i>in fidem</i>	: ter waarmerking
<i>infirmirate</i>	: door een ziekte
<i>infirmorum sacramentis</i>	: met het sacrament der zieken
<i>inflammatione</i>	: door een ontsteking
<i>infrascriptus</i>	: ondergetekende
<i>inire</i>	: ingaan, aanvaarden (<i>inierat</i> = hij ging aan, <i>inierant</i> = zij gingen aan, <i>inerunt</i> = zij gingen aan, <i>initus</i> = aangegaan)
<i>iniverunt matrimonium</i>	: zij gingen een huwelijk aan
<i>in lecto decumbens</i>	: bedlegerig
<i>in margine</i>	: in de rand van het blad, in de linker kantlijn
<i>in mea absentia</i>	: in ijn afwezigheid
<i>in necessitate baptizatus</i>	: in nood gedoopt
<i>innocens</i>	: onnozel
<i>innominis</i>	: zonder naam
<i>innuptus</i>	: ongehuwd
<i>inopinatum</i>	: onverwachts
<i>in partu</i>	: tijdens de bevalling
<i>in presentia</i>	: in aanwezigheid
<i>in puerperis</i>	: tijdens de bevalling
<i>insanabilis</i>	: ongeneesbaar
<i>insanae mentis</i>	: krankzinnig
<i>insania</i>	: waanzinnigheid
<i>instrumentum</i>	: acte
<i>in tempore clauso</i>	: in de gelsoten tijd (zie aldaar
<i>inter</i>	: tussen
<i>inter adstantium preces</i>	: met de gebeden der omstaanders
<i>inter missarum solemnias</i>	: tijdens de mis
<i>interstitium</i>	: tijd tussen de roepen
<i>intestat</i>	: gestorven zonder biechtvader (in de middeleeuwen)
<i>intestatus, ab intestato</i>	: zonder testament gestorven
<i>intimare</i>	: dagvaarden
<i>inunctus</i>	: ongezalfd
<i>inventus</i>	: gevonden
<i>investitus</i>	: pastoor
<i>in vita sua</i>	: in zijn leven
<i>joa, joanna</i>	: Joanna
<i>joes</i>	: Joannes, Joes
<i>joos</i>	: Judocus, Joost,
<i>ita est</i>	: zo is het, aldus- onder een gecollationeerde acte, geschreven door degene die de acte nakeek
<i>junctus</i>	: verbonden
<i>junior</i>	: de jongere
<i>junius</i>	: van juni
<i>junxi</i>	: ik heb verbonden
<i>jure devoluto</i>	: toekenning van een beneficie nadat de gewone collator zijn benoemingsrecht niet had uitgeoefend binnen de voorziene periode .

jure concilii Tridentini : volgens de rechtsregels van het
Concilie van Trente
jus : recht (pro juribus pastoris = de
rechten te betalen voor de doop)
jus presentationis : recht een knadidaat ter benoeming voor
te dragen
justitiae satellis : gerechtsbode
juxta formam concilii Tridentini : volgens de voorschriften
van het concilie van Trente
juvenis : jongeling
juvenis innuptus : ongehuwde jongeling

K

zie c

L

laborans : lijdend aan een ziekte, werkend
labore suo vivens : die zijn brood verdiend door zijn
werk
laesus : gewond
laesus (lesus) a Gallis : door de fransen gewond
languore, languoribus : door ziekten
lanifilator : wolspinner
lanaefilatr, lanifilitor
lanifiltrix : wolspinstster
lanio : slager, beenhouwer
lanitonsor : wolscheerder
lapticida : steenhouwer
a lapide : door een steen
lapidis : grafzerk
lapsus : gevallen
lectus : bed
legitimare : wettigen,
legitimavi : ik heb gewettigd
legitmaverunt : zij hebben
gewettigd (ook legitimarunt)
legitimus : wettelijk
legitimus est per subsequens matrimonium : is gewettigd
door het erop volgend huwelijk .
legitimus : gewettigd
lente tabe : door een langdurige tering
lethalis : dodelijk
lethargo : door slaapzucht
leuca : mijl
duabus leucis et dimidio hinc op
twee mijl en half van hier
levantes : doopheffers
levi morbo : na een lichte ziekte
libera baronia : vrije rijksheerlijkheid

liberi comitatu : uit de vrije rijksheerlijkheid
(graafschap)
liber rationum : huishoudboekje
licentia : vergunning
mea licentia : met mijn vergunning
ligatus : echtgenoot
lignarius, faber lignarius : timmerman
linitextor : linnenwever
litterae dimissionariales : geloofsbrieven
litteris libertatis pastoris : met de vrijheid van de
pastoor
loco : in plaats van
lorarius : zadelmeester
ludimagister : schoolmeester

M

macies : magerheid, schraalheid
magister : meester
magnus : groot
majorennis : meerderjaig
ex maligna febri : door een kwaadaardige koorts
mamburnus : mamboor, voogd
mane : smorgens vroeg
mansus : grote hoeve
Maa : Maria
Mai : van Mei
majordomus : opperhofmeester
magistratus : de stadsregering, magistraat
manipula : graanschoven (middelned.)
masionarius : de houder van een hoeve
mansus : hoeve (grond groot genoeg om een
familie van te leven)
maritus, marita : gehuwd, echtgeno(o)t(e)
mater : moeder
matertera : tante van moeders zijde
matertera magna : groot tante, zuster van de grootmoeder
matertera major : overgroottante, zuster van de
overgrootmoeder
matertera maxima : zuster van de bet-over-grootmoeder
matricularius : koster
matrimonio vinculo copulati sunt : ze zijn verbonden
door de band van het huwelijk
matrimonium : huwelijk
matrimonarium : huwelijksregitser
matrimonium inierunt : ze hebben een huwelijk aangegaan
(iniverunt)
matrimonio juncti sunt : ze zijn in het huwelijk
verbonden
matrimonium coniuncti : zijn in het huwelijk verbonden
matrimonium contrahunt : zij sluiten een huwelijk

<i>matrimonium contraxerunt</i>	: zij hebben een huwelijk gesloten
<i>matrimonium fucti</i>	: ze zijn in het huwelijk verbonden
<i>matrina</i>	: meter
<i>matris soror</i>	: de zuster van moeder
<i>matrona</i>	: huismoeder
<i>matruelis</i>	: zoon van moederszuster
<i>mature</i>	: vroeg
<i>matutinus</i>	: in de morgen
<i>mei parochiani</i>	: mijn parochianen
<i>membrana</i>	: perkament
<i>membranaceum</i>	: in perkament
<i>membranarius</i>	: perkamentmaker
<i>membranarum confectio</i>	: perkamentmakerij
<i>mendicans, mendicus</i>	: bedelaar
<i>mensa pauperum</i>	: de armentafel
<i>mensis</i>	: maand
<i>menstruus</i>	: een maand oud
<i>mercator</i>	: koopman
<i>mercator cerae</i>	: washandelaar
<i>mercator granorum</i>	: graanhandelaar
<i>mercenarius</i>	: dagloner
<i>meridie</i>	: op het middaguur
<i>meus, mea</i>	: mijn
<i>miles</i>	: soldaat, ruiter, ridder
<i>militissa</i>	: dochter, vrouw of wed. van een ridder
<i>mille</i>	: duizend
<i>millesimus, -a</i>	: duizendste
<i>minorennis</i>	: minderjarig
<i>misere</i>	: jammerlijk
<i>missa angelica</i>	: de engelenmis (uitvaart voor kinderen)
<i>mixtus</i>	: gemengd
<i>modice de suis vivens</i>	: bescheiden en van zijn eigen geld levend
<i>modo</i>	: onlangs, eerst en nu, in de plaats van (?)
<i>molendinarius</i>	: molenaar
<i>molitor</i>	: molenaar
<i>moltot</i>	: molenaar
<i>momborus</i>	: verzorger van wezen
<i>monialis</i>	: non
<i>mortuus</i>	: gestorven
<i>moram gerens</i>	: verblijvend
<i>moram trahens</i>	: verblijvend
<i>morbo caduco</i>	: door vallende ziekte
<i>morbo colico</i>	: door darmziekte
<i>morbo contagioso</i>	: door besmettelijke ziekte
<i>morbo incognito</i>	: door een onbekende ziekte
<i>morbo languido</i>	: door een kwijnende ziekte
<i>morbo levi</i>	: na een lichte ziekte
<i>morbo pectorali</i>	: door een borstziekte
<i>morbo variolorum</i>	: door pokken
<i>morbus</i>	: ziekte
<i>more christiano</i>	: op christelijke wijze

<i>mori</i>	: sterven, <i>mortuus sum</i> = ik ben gestorven, <i>mortuus est</i> = hij is gestorven, <i>ortui sunt</i> = zij zijn gestorven
<i>moribundorum sacramenta, morientium sacramenta</i>	: de sacramenten der stervenden
<i>mors civilis</i>	: burgerlijke dood
<i>mortalitas sacra</i>	: inzaligheid gestorven
<i>mortaliter laesus</i>	: dodelijk gewond
<i>morte improvisa</i>	: door een onvoorziene dood
<i>mortuus</i>	: gestorven
<i>munimenta</i>	: archiefstukken
<i>murator</i>	: metser

N

<i>nasci</i>	: <i>nasci</i> = geboren worden
<i>naturalis</i>	: natuurlijk
<i>natus, a</i>	: geboren
<i>natus anno</i>	: geboren het jaar ...
<i>nauta</i>	: matroos
<i>necubi</i>	: opdat niet ergens
<i>nempe</i>	: immers
<i>nepos</i>	: kleinzoon
<i>neptis</i>	: kleindochter, nicht
<i>nescius</i>	: onkundig
<i>nihil</i>	: niets
<i>nobilis dominus</i>	: edele heer
<i>nomen</i>	: naam
<i>nomine</i>	: met name of in naam van
<i>nomina baptismatorum</i>	: de lijst van de gedoopten
<i>nomina conjugatorum</i>	: de naam van de gehuwden
<i>nomina defunctorum</i>	: de naam van de overledenen
<i>nomina matrimonio conjunctorum</i>	: de naamlijst van de gehuwden
<i>nonagesimus</i>	: negentigste
<i>nonaginta</i>	: negentig
<i>non solvet</i>	: zal niet betalen
<i>noster</i>	: onze
<i>nots, notarius</i>	: notaris
<i>novem</i>	: negen
<i>noverca</i>	: stiefmoeder
<i>novercus</i>	: stiefvader
<i>noviens</i>	: negen maal
<i>novus, nova</i>	: nieuw
<i>nuda propietas</i>	: naakte eigendom
<i>nullus, nullius</i>	: geen
<i>nunc</i>	: nu
<i>nuncupatio</i>	: mondelinge aanduiding van de erfgenamen
<i>nuntius</i>	: gerechtsbode, afgevaardigde
<i>nuper</i>	: onlangs
<i>nuptiae</i>	: bruiloft

0

Ob defectum rationis et loquelae : vanweg ehte verlies
van het verstand en de spraak .
obdormivit : is ontslapen
obierunt : zij overleden
obiit : is gestorven
obiit sine prole : zonder kinderen gestorven
obiit subito : stierf plots
ob periculum mortis : vanwege het stervens gevaar
obrutus : begraven
observandis observatis : met inachtneming van de
voorschriften
obstare : in de weg staan
obstetrix : vroedvrouw
obtentus : verkregen
obtinere : verkrijgen, bv. een vonnis verkrijgen
obtenta dispensatione : na het verkrijgen van de
vrijstelling
occisus : gedood, vermoord
occubit : hij rust in het graf
octennis : acht jaar oud
octo : acht
octobris : van october
8-bris
octogenaius : 80 jarige
octoginta : 80
odeum : (d)oksaal
officialis : kerkelijk rechter
olim : vroeger
omnes : allen, afgek. oes
omnibus ecclesiae Romanae sacramentis : met alle
sacramenten van de Roomse Kerk
omnibus exeuntium sacramentis : met alle sacramenten
van de stervenden
omnibus extremis sacramentis : met alle laatste
sacramenten
omnibus sacrae romanae ecclesiae sacramentis
(prae)munitus : met alle sacramenten van de Roomse kerk
voorzien
omnibus sacaremntis : afg. ooi ss., onbs sacris.
met alle sacramenten
omnibus sensibus destitutus : beroofd van al zijn zinnen
operarius : werkman
operarius scriniarius : schrijnwerker
operatio caesarea : keizersnede
opificium : beroep
opilio : schaapherder
oppidanus : burger
oppidum : versterkte stad
orbatus : beroofd van
ordinariis ecclesiae sacramentis : met de egbruikelijke

	sacramenten van de kerk
<i>ordinarius</i>	: bisschop
<i>organista</i>	: organist
<i>organum</i>	: orgel
<i>oriundus</i>	: afkomstig van, afstammend van
<i>ortus</i>	: afkomstig
<i>oves</i>	: schapen

P

<i>pagimagister</i>	: burgemeester
<i>pagus</i>	: dorp
<i>papulis</i>	: van de mazelen
<i>pannitextor</i>	: lakenwever
<i>pannitonsor</i>	: lakenscheerder
<i>paralysis</i>	: verlamming
<i>parentes</i>	: ouders
<i>pariter</i>	: te gelijker tijd
<i>parochialis</i>	: van de parochie
<i>parochianus</i>	: parochiaan
<i>parochus</i>	: pastoor
<i>pars</i>	: deel
<i>partim</i>	: deels
<i>in partu</i>	: tijdens de bevalling
<i>post partum</i>	: na de bevalling
<i>parvula</i>	: kleine meisje
<i>parvulus</i>	: kleine jongen
<i>passim</i>	: verspreid op diverse plaatsen
<i>pastillifex</i>	: apotheker
<i>pastor</i>	: pastoor
<i>pastor loci</i>	: de pastoor van deze plaats
<i>pastor primitivus</i>	: zedelijk rechtspersoon in het bezit van een pastoraat (en de inkomsten ervan)
<i>pater</i>	: vader
<i>pater denominatus</i>	: de aangegeven vader
<i>pater ignoratus</i>	: onbekende vader
<i>pater nescitur</i>	: de vader kent men niet
<i>pater patris</i>	: de vader aan vaders zijde
<i>pater praevignus sponsae</i>	: de stiefvader van de bruid
<i>pater sine nomine</i>	: de vader heeft geen naam
<i>pater sponsae</i>	: de vader van de bruid
<i>pater suppositus</i>	: de vader is verondersteld, vermoedelijke vader
<i>(quae) patrem nominavit</i>	: die als vader noemde
<i>(quae) patrem designare recusavit</i>	: die de vader weigerde te noemen
<i>patruelles</i>	: volle neef en nicht, waarvan de vaders broers zijn
<i>patruelles magni</i>	: waarvan de grootvaders broers zijn
<i>patria</i>	: het vaderland

<i>patrini</i>	: peter en meter
<i>patrinus</i>	: peter
<i>patruus</i>	: oom van vaders zijde
<i>pauper</i>	: arm
<i>pauperculus</i>	: arm mannetje
<i>paupercula</i>	: arm vrouwtje
<i>pecora</i>	: kalveren
<i>pectoralis morbo</i>	: door een borstkwaal
<i>pedisequa</i>	: dienstbode
<i>pelliceum</i>	: pelse (kledingsstuk)
<i>pellifex</i>	: leerlooier
<i>pellitarius</i>	: bontwerker
<i>penitentia</i>	: berouw, boetedoening
<i>penultima</i>	: de voorlaatste dag
<i>per</i>	: door
<i>perduos dies aegrotavit</i>	: hij was gedurende twee dagen ziek
<i>perhonestus</i>	: weledele
<i>periculosus</i>	: gevaarlijk
<i>periculum mortis</i>	: doodsgevaar
<i>perigrinus</i>	: pelgrim
<i>peripneumonia</i>	: peripneumonie
<i>per me</i>	: door mij
<i>permutatio</i>	: omwisselen van beneficiés
<i>persona</i>	: de persoon in titel, bv. niet met de zielzorg belast (curia), maar die wel de inkomsten van het beneficie (ambt) genoot. Zijn vaste vervanger was de "vicarius". Deze was wel belast met de "curia"
<i>phrenesis</i>	: krankzinnigheid
<i>phthisicus</i>	: teringlijder
<i>phtisis</i>	: tering
<i>piae memoriae</i>	: zaliger memorie, afg. p.m.
<i>pictor</i>	: schilder
<i>piscator</i>	: visser
<i>pistor</i>	: bakker
<i>pius</i>	: vroom
<i>placide</i>	: vreedzaam
<i>platea</i>	: straat
<i>pleuritide</i>	: wegens pleuritis, zijde-wee
<i>podesta</i>	: baljuw
<i>podestessa</i>	: vrouw van de baljuw
<i>pomeridianus</i>	: postmeridianus, na de middag
<i>pompa funebris</i>	: begrafenisstoet
<i>post</i>	: na
<i>post denuntiationem ternalem</i>	: na de drie roepen
<i>postea</i>	: naderhand
<i>post hominum memoriam</i>	: sedert mensen heugnis
<i>posthumus</i>	: geboren na de dood van de vader
<i>post partum</i>	: na de bevalling
<i>post prandium</i>	: na de middag
<i>postquam</i>	: nadat

<i>postridie</i>	: daags erop
<i>post susceptum baptismum</i>	: na het ontvangen van het doopsel
<i>post trinam proclamationem</i>	: na de drie roepen
<i>prae, pro</i>	: voor
<i>praegnans</i>	: zwanger
<i>praemissis proclamationibus</i>	: na de roepen
<i>praemunitus</i>	: voorzien van
<i>prodigus</i>	: stadskinderen
<i>progenero</i>	: verwekken
<i>praenobilis</i>	: edele
<i>praesentibus(ut) testibus</i>	: tegenwoordig (als) getuigen
<i>praetor</i>	: burgemeester, provoost, proost
<i>praeviis tribus bannis</i>	: met vrijstelling van drie afkonidgingen
<i>prepositus</i>	: proost
<i>presbyter</i>	: priester, afk.= prbr.
<i>pridie</i>	: gisteren
<i>primogenitus</i>	: eerstgeborene
<i>princeps</i>	: prins, bijzonderste
<i>proclamatio</i>	: ban, roep
<i>procul</i>	: ver (non procul a = niet ver van)
<i>procurator</i>	: volmachthouder, procureur
<i>progenies</i>	: afstammeling, nageslacht
<i>proles</i>	: kinderen
<i>promeridianus</i>	: voormiddag
<i>prope</i>	: dichtbij
<i>propter</i>	: wegens, omwille van
<i>pro quo (qua)</i>	: in wiens plaats
<i>pro quo absente supplevit</i>	: die bij zijn afwezigheid vervangen werd door
<i>pro quibus absentibus suppleverunt</i>	: die bij hun afwezigheid werden vervangen door
<i>pro se et suis</i>	: voor hem en de zijnen
<i>provisus</i>	: voorzien van
<i>puellula</i>	: klein meisje
<i>puer</i>	: kind
<i>in puerpera</i>	: tijdens de bevalling
<i>puerulus</i>	: baby
<i>pugna</i>	: gevecht
<i>pusio</i>	: kleine jongen
<i>pustulae</i>	: puisten
<i>puteus</i>	: put, gat

Q

<i>quadragenarius</i>	: veertig jarige
<i>quadragesima</i>	: veertig
<i>quadraginta</i>	: veertig
<i>quadrinennis</i>	: vierjarig
<i>(quae) nominavit, patrem N., quae patrem declaravit</i>	: die als vader noemde

quae patrem designare recusavit : die weigerdede vader
te noemen
quartus : vier
- *que* (achter een woord geplaatst): en
quia : omdat
quidam : de een of de andere
qui fuit 55 annia : die 55 jaar was
quinquagenarius : vijftig jarige
quinquaginta : vijftig
quinque : vijf
quinquennis : vijfjarig
quod testor, quod attestor : hetgeen ik bevestig, of
getuig
quondam : eertijds, wijlen

R

ratione dubii : om reden van twijfel
ratione privatus : beroofd van zinnen
rebaptizatus : herdoopt
receptor : ontvanger
rector : pastoor
de .. ex.. redivibus pauperum vivens : onderhouden door
de uitkeringen van de armen
refectus (sacramentis) : gesterkt door de sacramenten
(bediend door de sacramenten van de
'stervenden')
registra patoralia : de doop-, huwelijk- en overlijdens
registers
registrum baptizorum : register van de gedoopten
registrum defunctorum : register van de overledenen
registrum matrimonio junctorum : register van de
gehuwden
registrum mortuorum : overlijdensregister
relicta (vidua) : weduwe
relictis binis filiis majorennis : met nalating van twee
meerderjarige zonen
relictis duabus filiabus : met nalating van twee
dochters
relictis tribus prolibus : met nalating van drie
kinderen
relictus viduus : weduwnaar
reliquens post se uxorem cum 4 prolibus : een vrouw met
vier kinderen achterlatend
remissis (omnibus) bannis : met nalating van alle
roepen
remissis proclamationibus : met nalating van de roepen
renatus : herboren = gedoopt
requiescat in pace : dat hij ruste in vrede
requievit in Domino : hij ruste in de Heer
requisitis denunciationibus : met de vereiste roepen
residet : woont

residet apud : woont bij
residet continuo in oppido : woont steeds in de stad
residet extra : woont buiten
revalidatus : achteraf gewettigd
reverendus dominus : Eerwaarde Heer
rheumate : door reumatiek
R.I.P. : requiescat in pace
rite : naar behoren
romano-catholicae religionis : van de R.K. godsdienst
rotarius : wagenmaker
rubro sigillo : met rood zegel
tegen betaling kon de officiële
vrijstelling verkregen worden van
de huwelijksafkondigingen .
rusticus : landbouwer

S

sacellanus : kapelaan
sacellum : kapel
sacerdos : priester
sacra baptismatis unda ablutus : gezuiverd door het
heilig water van het doopsel
sacra communio : de H. Communie
sacramentaliter : sacramenteel
sacramentis munitus : voorzien van de sacramenten
sacramentum extremae unctionis : het sacrament van het
laatste Oliesel
sacramentum matrimonii : het sacrament van het huwelijk
sacramentum poenitentiae : het sacrament van de biecht
sacrista : koster
sacra oleo provisus : voorzien van het H.Oliesel
sacramento sacri olei munitus : voorzien van het
sacrament van het H. Oliesel
saepius : meerdere malen
sanctis sacramentis : met de H. sacramenten (stis smtis)
sanguinis fluxum : verbloeding
sanguinem spuens : bloed spuwend
sarta tectaue (ecclesia) : in goede staat (ivm. de kerk)
sartor : kleermaker
sartrix : klermaakster
satelles : gerechtsbode
satrata : stadshouder
scabinus : schepen
scilicet : namelijk
scolasticus : scholaster
scopetus : ictu sclopeti, door een schot van
het geweer, snaphaan
scorifex : leerlooier
scribere : schrijven
scrinarius, scrinifex : shrijnwerker
scriptarius : klerk

<i>sculptor imagium</i>	: beeldhouwer
<i>scultetus</i>	: schout
<i>secretarius</i>	: secretaris
<i>secta luteranorum</i>	: de secte van de lutheranen
<i>secundus</i>	: tweede
<i>sed</i>	: maar
<i>sellarius</i>	: zadelmaker
<i>sellator</i>	: zadelmaker
<i>semiennis</i>	: een half jaar oud
<i>semistultus</i>	: lichtjes getikt halfdwaas
<i>senectute confectus</i>	: oud mannetje
<i>senescalissa</i>	: vrouw van de schalk
<i>senexadolescens</i>	: oude vrijer, oude jongman
<i>senio confectus, menio consumptus</i>	: door ouderdom uitgeput
<i>senior</i>	: de oudere
<i>senuscalcus</i>	: schalk, dienaar
<i>sepelire</i>	: begraven (<i>sepellivi, sepultus</i>)
<i>sepelivi</i>	: ik heb begraven
<i>sepimana</i>	: week
<i>septem</i>	: zeven
<i>septembris</i>	: september 7bris
<i>septennis</i>	: zeven jaar
<i>septuagenarius</i>	: zeventigjarige
<i>septuaginta</i>	: zeventig
<i>sepulchrum</i>	: grafmonument
<i>sepul^{us}</i>	: begraven
<i>sepultus in ecclesia</i>	: in de kerk begraven
<i>sepultus in ecclesia navi</i>	
<i>sepultus in ecclesia navi</i>	: in het schip van de kerk begraven
<i>sepultus in templo</i>	: in de kerk begraven
<i>sepultus in choro</i>	: in het koor begraven
<i>sepultus in coemeterio</i>	: op he kerkhof begraven
<i>servare</i>	: in acht nemen
<i>servatis servandis</i>	: met inachtneming van de voor - schriften .
<i>servus</i>	: slaaf, knecht
<i>se scribere ignaros declareverunt, se scribere ignarum declaravit</i>	
<i>sesquiennis</i>	: van anderhalf jaar
<i>sex</i>	: zes
<i>sexaginta</i>	: zestig jarige
<i>sexennis</i>	: zesjarige
<i>sexus</i>	: geslacht
<i>sicut et</i>	: en eveneens
<i>signatura</i>	: handtekening
<i>signatum erat</i>	: het werd getekend
<i>sine</i>	: zonder
<i>sine die</i>	: niet gedagtekend
<i>sit venia verbo</i>	: men veroorlove de uitdrukking
<i>sive</i>	: ofwel
<i>sobrinus</i>	: kozijn
<i>socer</i>	: schoonvader
<i>socrus</i>	: schoonmoeder

<i>solemniter</i>	: plechtig
<i>solemnizatum</i>	: ingezegend
<i>solitis proclamationibus</i>	: na gebruikelijke roepen
<i>sollers</i>	: bekwaam
<i>solum</i>	: alleen
<i>soluta</i>	: ongehuwde vrouw
<i>solutus</i>	: ongehuwde man
<i>solvit</i>	: hij heeft betaald
<i>soror</i>	: zus
<i>sororius</i>	: zusterman, zwager
<i>spiritum deo reddidit</i>	: gaf zijn geest aan God terug
<i>spiritum exhalavit</i>	: blies zijn laatste adem uit
<i>spoliationes</i>	: vernielingen, brandstichting
<i>sponsalia</i>	: trouwbeloften, ondertrouw
<i>sponsus, sponsa</i>	: bruidegom (bruid)
<i>spuria</i>	: onwettig vr. kind
<i>spurius</i>	: onwettig kind mn. kind
<i>sputo sanguinis</i>	: door een bloedspuwing
<i>s.s.</i>	: sancti, heiligen
<i>statim</i>	: terstond
<i>status animarum</i>	: staat van de zielen, lijst van de parochianen
<i>sterculinum</i>	: mesthoop, beerput (<i>sterquilinum</i>)
<i>studiosus</i>	: student
<i>stultus</i>	: dwaas
<i>suae conjugis</i>	: van zijn (wettige) echtgenote
<i>suae uxoris</i>	: id.
<i>sub conditione</i>	: onder voorwaarde - een kind dat door de vroedvrouw was gedoopt werd onder voorwaarde herdoopt, indien het door haar niet gldig zou zijn geschied dan ..
<i>sub dimissorialibus</i>	<i>R.D. pastoris sponsi</i> : met verlofbrieven van de pastoor van bruidegom
<i>subditus</i>	: onderdaan, ingezet, inwoner
<i>sub hac paochia</i>	: onder deze parochie
<i>subitanea morte</i>	: door een plotselinge dood
<i>subitaneae</i>	: plots
<i>subito</i>	: plusteling
<i>sub juramento</i>	: onder eed
<i>sub mediam noctem</i>	: omstreeks middernacht
<i>sub meridiem</i>	: tegen de middag
<i>submersus</i>	: begraven, verdronken
<i>subsequens</i>	: hieronder volgend
<i>sub urbis</i>	: buiten de muren
<i>sub versperam</i>	: tegen de avond
<i>succursalis</i>	: hulpkerk
<i>suffocatus</i>	: gestikt
<i>suggestum</i>	: verhoog, preekstoel
<i>sui juris</i>	: onafhankelijk, om zonder de toestemming van de ouders te mogen huwen
<i>summus pontifex</i>	: paus

sunt	: zij zijn (ww. esse)
superior dominus	: overheer, leenheer
supplevit	: trad op in de plaats van
supradictus	: bovengenoemd
surdaster	: hardhorig
surdus	: doof
surdus et mutus	: doofstom
susceperunt	: zij namen op, hebben ten doop gehouden
suscepto prius baptismate ab obstetrice	: na eerst het doopsel ontvangen te hebben van de vroedvrouw
susceptor	: doopgetuige, peter, afg. susc. of suscept.
susceptores fuerunt	: de doopheffers waren, peter en meter waren
suscepatrix	: meter
suscipienters	: doopgetuigen, peter en meter
suscipientibus	: susciptibs, peter en meter
suscipientibus eum de	sacro fonte : die zij opnamen van de H. doopvont
sutor	: schoenmaker

T

tabe	: wegens tering
tabernarius	: winkelier, herbergier
tabes	: tering
tabulatum	: zoldering, uit planken samen - gesteld
tactu apoplexia	: door beroerteaanval
tactus	: getroffen
tamen	: toch
tandem	: eindelijk, tenslotte
tanquam	: (zo) als
tector	: leidekker
tector dimarum	: dakmaker
tector laterum	: tegeldekker
tector stramineus	: strodaklegger, rietdekker
tegularius	: dakpanlegger
teleoni receptor	: ontvanger van belastingen
tempestive	: tijdig
tempore clauso	: in de gesloten tijd van de advent tot Epifanie, en van aswoensdag tot en met het octaaf van Pasen, waarin men geen huwelijk toestond
tempore necessitatis	: in tijd van nood
terra decimalis	: tiendland
territorium	: land
tertius	: derde
testes	: getuigen
testibus	: met als getuigen
textor	: wever

thorus	: bed
thuribulum	: wierookvat
thysicus, phtysicus	: teringlijder
thysis	: tering
tinctor	: verver
tonsor	: barbier
toparcha	: heer
transiens	: reiziger
translatus	: overgebracht
tres	: drie
tribus habitis proclamationibus	: na de drie roepen
tribus proclamationibus praemissis factis	: na de drie roepen
trigamus	: diemaal gehuwd geweest
triginta	: dertig
trimestris	: drie maanden oud
trimulus	: drie jaar oud
trinepos	: zoon van de kleinzoon van de achterkleinzoon, achterkleinzoon van de achterkleinzoon
trineptis	: voorg. vrouwelijk
tritavus	: grootvader van de bet-over-grootvader
tumulatus	: bergaven
tussi	: door hoest
tutrix	: voogdes

U

UID	: doctor in de rechten
Ulcere	: door een zweer
ultima	: op de laatste dag
ultimum diem vitae clausit	: sloot zijn laatste levensdag af
unde obligavit se et sua	: dientengevolge verbond hij zich zelve en zijn bezit
unius	: van een
unus	: een
usufructus	: vruchtgebruik
usu rationis carens, usus rationis privatus	: beroofd van het gebruik van zijn verstand
urbe N	: in de stad N.
ut asserunt	: naar hun zeggen
ut dicunt	: zoals ze zeggen
ut fertur	: naar men zegt
uti dicitur	: zoals gezegd wordt
uti mater in partus doloribus coram obstetrice declaravit	: zoals de moeder in barenswween aan de vroed - vrouw verklaarde
ut infra	: als beneden is beschreven
ut patet in registro	: zoals het blijkt uit het register
ut supra	: als hierboven is beschreven
uxor	: echtgenote (uxoris, van de

uxorata : echtgenote
uxoratus : getrouwde vrouw
uxoratus : getrouwde man

V

vagabundus : zwerver
vagnarum confector : wapenschedemaker
vagus : zwerver
valde : zeer
valet, valent : waard zijn (enk. mv.)
varii : diverse
ex variolis : wegens pokken
vascularius : kuiper
vel : of
venator : jager
venia aetatis : meerderjarig verklaard
venit : hij komt, kwam
vero : waarachtig, echter
versus : naar, tegen
vespertinus : van de avond
vetula : oude vrouw
vetus : oud
vi : krachtens
viaticum : reisgeld, laatste Oliesel
vicarius : pastoor, plaatsvervanger van de
persona
vicinus : naburig
vicus : wijk, buurt, gehucht
videbatur : hij scheen, hij leek
videlicet : namelijk
vidimus : een niet gelegaliseerd afschrift
van een oorkonde
vidua : weduwe
viduus : weduwnaar
vietor, victor : mandenvlechter
viginti : twintig
vigore rubri sigillii : krachtens het rode zegel
villa : boerderij, gehucht
villicus : pachter, halfwin,
vir : man
virgifer : kerkwahter, suisse
virgo : maagd
virguncula : meisje
viribus exhaustus : uitgeput van krachten
virtuosus : deugdvol
vi rubri sigilli : uit kracht van het rode zegel
visis litteris Rdi Dni Pastoris in N. : gezien de brie-
van van de pastoor uit N.
Rdi (Reverendi) Dni (Domini)
vitam cum morte commutavit : heeft het leven met de dood
verwisseld
vitam cum morte conjunxit : verbond het leven met de
dood
vitrarius : glasblazer

<i>vitricus</i>	: stiefvader
<i>vitripictor</i>	: glasschilder
<i>vivens</i>	: levend, die in zijn onderhoud voor ziet
<i>(dum) viveret</i>	: tijdens zijn leven
<i>vocatur</i>	: wordt genoemd
<i>vomitus</i>	: het braken
<i>vulgo</i>	: in de volkstaal

W Y Z in het latijn vrij ongebruikelijke letters